

Finanšu ministrija

Smilšu iela 1, Rīga, LV-1919, tālr. 67095689, 67095578, fakss 67095503, e-pasts pasts@fm.gov.lv, www.fm.gov.lv

Rīgā

21.07.2017

Nr.

3-1-02/5726

Uz 17.07.2017

Nr.

1-10/1125

Fiskālās disciplīnas padome

Neatbilstības ziņojums par nodokļu reformas likumprojektiem

Finanšu ministrija ir izskatījusi Fiskālās disciplīnas padomes (turpmāk - Padome) š.g. 17. jūlija neatbilstības ziņojumu par nodokļu reformas likumprojektiem. Finanšu ministrijas ieskatā ir būtiski nodrošināt Fiskālās disciplīnas likumā (turpmāk - FDL) noteikto fiskālās politikas principu un fiskālo nosacījumu ievērošanu gan vidēja termiņa budžeta ietvara likuma un gadskārtējā valsts budžeta likuma sagatavošanas posmā, gan arī izpildē. Mūsu skatījumā Padome līdz šim neizmantoja visas tās pilnvaras, kuras izriet no FDL 28.panta 7.daļas, un būtu tikai likumsakarīgi turpmāk nodrošināt konsekventu rīcību visos šajā pantā minētajos gadījumos.

Finanšu ministrija, izvērtējot Padomes ziņojumu, secina, ka Padomes vērtējums tiek pamatots ar FDL 9.panta 1.daļu, kas nosaka rīcību gadījumos, kad Ministru kabinets iesniedz likumprojektus izskatīšanai Saeimā. Savukārt, Finanšu ministrijas ieskatā, būtu jāņem vērā arī FDL 9.panta 2.daļa, kas nosaka rīcību attiecībā uz Ministra kabineta pieņemtajiem lēmumiem, kuri ir Ministru kabineta kompetencē.

Norādām uz to, ka Ministru kabinets 2017.gada 3.maija sēdē ir apstiprinājis Valsts nodokļu politikas pamatnostādnes 2018.-2021.gadam kopā ar rīkojumu, kas uzdod Finanšu ministrijai un pārējām atbildīgajām ministrijām uzsākt darbu pie normatīvā regulējuma izstrādes, kas nodrošinātu nodokļu reformas ieviešanu no 2018.gada 1.janvāra. Šis normatīvais regulējums ietver likumus (Padome ir vērtējusi anotācijas) un Ministru kabineta noteikumus (Padome nav vērtējusi sagaidāmo ietekmi). Ministru kabineta sēdes protokollēmumā ir īpaši uzsvērts jautājums par strukturālā budžeta deficīta līmeņa ievērošanu, apliecinot nodokļu reformas virzīto tiesību aktu kopējo atbilstību FDL principiem un mērķiem. Vēlāties atgādināt, ka atbilstoši apstiprinātajām pamatnostādnēm Ministru kabineta noteikumos risināmie jautājumi nodrošina ievērojamu papildu fiskālo efektu, piemēram, attiecībā uz pievienotās vērtības nodokļa piemērošanu (darījumu atšifrēšana). Tāpēc Finanšu ministrijas ieskatā Padomes ziņojumā būtu jāiekļauj informācija par visām tām izmaiņām, kuras izriet no Ministru kabineta apstiprinātajām pamatnostādnēm.

Savā ziņojumā Padome ir norādījusi atsevišķu pamatnostādnēs ietvertu pasākumu tiešās fiskālās ietekmes, kuru apkopojumam izmantota tikai Saeimā iesniegto nodokļu likumprojektu anotāciju III. sadaļas 1.-6.p. norādītā informācija. Vēršam uzmanību uz to, ka divos likumprojektos (Grozījumi likumā "Par iedzīvotāju ienākumu nodokli" un grozījumi likumā "Par uzņēmuma ienākumu nodokli") informācija par fiskālo ietekmi, pamatojoties uz sadarbības partneru pieprasījumu šo tiesību aktu saskaņošanas procesā, ir norādīta anotāciju III. sadaļas 7.p.

Līdz ar to, diemžēl, esam secinājuši, ka informācija par likumprojektu fiskālo ietekmi Padomes ziņojumā nav norādīta atbilstoši iesniegto likumprojektu anotācijām.

1.tabulā ir apkopota informācija par ekonomiskās izaugsmes un atgriezeniskā efekta ietekmi no nodokļu reformas ieviešanas, kas ir norādīta likumprojektu anotācijās.

1. tabula

Ekonomiskās izaugsmes un atgriezeniskā efekta ietekmes no nodokļu reformas ieviešanas, milj. euro

	2018	2019	2020
Ekonomiskās izaugsmes efekts	20,0	60,5	173,2
Atgriezeniskais efekts	55,7	58,0	60,3
Kopējā ietekme	75,7	118,5	233,5
<i>Tajā skaitā,</i>			
<i>Iedzīvotāju ienākuma nodoklis</i>	15,0	22,0	45,0
<i>Valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas</i>	27,5	40,3	82,4
<i>Pievienotās vērtības nodoklis</i>	30,0	40,0	70,0
<i>Akcīzes nodoklis</i>	1,8	2,6	5,4
<i>Uzņēmumu ienākuma nodoklis</i>	0,0	10,0	25,0
<i>Izložu un azartspēļu nodoklis</i>	0,4	0,7	1,0
<i>Nekustamā īpašuma nodoklis</i>	0,0	1,0	1,0
<i>Transportlīdzekļu ekspluatācijas nodoklis</i>	0,2	0,4	0,6
<i>Muitas nodoklis</i>	0,4	0,6	1,8
<i>Uzņēmumu vieglo transportlīdzekļu nodoklis</i>	0,1	0,2	0,3
<i>Dabas resursu nodoklis</i>	0,4	0,7	1,0

Vēlamies uzsvērt, ka nodokļu reformas ekonomiskās izaugsmes un atgriezeniskā efekta ietekmes novērtējums veikts, salīdzinot ar Latvijas Stabilitātes programmas 2017.-2020.gadam makroekonomiskā scenārija bāzi, kas saskaņota ar Padomi un, ko Ministru kabinets apstiprinājis 2017.gada 11.aprīlī.

Finanšu ministrija norāda uz to, ka, vērtējot nodokļu reformas likumprojektus, Padome tos ir uzskatījusi par saistītiem savā starpā, līdz ar to nav vērtējusi katra likumprojekta ietekmi uz iespējamo pārkāpumu. Piemēram, likumprojekts "Par grozījumiem likumā "Par pievienotās vērtības nodokli"" nav juridiski saistīts ar kādu citu nodokļu reformas likumprojektu, tai pat laikā nodrošina pozitīvu fiskālo efektu. Ja tiek vērtēti tikai likumprojekti, tad jāatzīst, ka negatīvu fiskālo ietekmi kompensējošie likumprojekti nenodrošina pilnu kompensāciju tikai vienam no diviem likumprojektiem, kuri rada negatīvu fiskālo ietekmi (Grozījumi likumā "Par iedzīvotāju ienākumu nodokli" un Par uzņēmumu ienākumu nodokli). Tas nozīmē, ka no FDL 9.panta 1.daļas regulējuma izriet, ka neatbilstība tiek konstatēta tikai attiecībā uz vienu no šiem diviem likumprojektiem, bet ziņojumā tas nav minēts. Lai izvairītos no šāda nepilnīga novērtējuma, Finanšu ministrija atkārtoti norāda uz to, ka nav pamatoti nodokļu reformas tiesību aktu paketi uzskatīt par tikai likumprojekta paketi.

Saistībā ar Ministru kabinetā apstiprinātajām nodokļu politikas pamatnostādņēm, vēlamies atgādināt par nodokļu reformas izstrādes pamatojumu. Saskaņā ar Valdības rīcības plāna 23.uzdevumu Finanšu ministrijai kopīgi ar valdības sociālajiem un sadarbības partneriem tika uzdots izstrādāt vidēja termiņa valsts nodokļu politikas pamatnostādnes. Kā prioritāte tika noteikta virzīšanās uz **Latvijas Nacionālajā attīstības plānā 2014. - 2020.gadam (turpmāk - NAP 2020) galveno mērķi – ekonomisko izrāvienu**, vienlaikus risinot Valdības rīcības plānā noteiktos uzdevumus: (i)mazināt ienākumu nevienlīdzību strādājošajiem; (ii) paaugstināt Valsts ieņēmumu dienesta (turpmāk – VID) darbības efektivitāti un sasniegtu VID stratēģijā noteikto – palielināt

uzticamības rādītāju; (iii) samazināt ēnu ekonomikas apjomu un (iv) atrastu papildu finansējumu veselības nozarei (Latvijā ir ievērojama atšķirība finansējuma apjomā salīdzinājumā ar citām Eiropas Savienības valstīm). Pamatnostādņu izstrādes gaitā īpaši tikai uzsvērta nepieciešamība paaugstināt Latvijas uzņēmumu konkurētspēju.

Lai Latvija sasniegtu NAP 2020 paredzēto ekonomikas izrāvienu, būtiski ir jāpalielina tādu uzņēmumu skaits, kuri vienlaikus ir ar (i) fokusu uz eksportu, (ii) augstu produktivitāti un (iii) augstu vidējā atalgojuma līmeni. Palielinoties pelnīt spējīgo uzņēmumu skaitam un to biznesa apjomam, pieaug godīgu nodokļu maksātāju motivācija un konkurētspēja, kas attiecīgi nodrošina arī iespēju gūt lielākus nodokļu ieņēmumus valsts budžetā. Līdztekus iepriekšminētajam nodokļu politikas reforma padara darbaspēka izmaksas Latvijā līdzīgas kā pārējās Baltijas valstīs, veicinot konkurētspēju reģiona līmenī, kā arī vienkāršo nodokļu nomaksu un samazina valsts kontroles darbību veikšanu. Tas savukārt secīgi sekmē motivāciju uzsākt uzņēmējdarbību, investēt uzņēmumu attīstībā, piesaistīt investorus un maksāt nodokļus. Iepriekšminētie apstākļi paaugstina arī kopējo iedzīvotāju ekonomisko aktivitāti un vēlmi atgriezties darba tirgū. Tāpat ieviešot plānoto reformu nodokļu sistēma kļūst prognozējama vismaz līdz 2021.gadam. Turklāt tiek izpildīta Eiropas Komisijas (turpmāk – EK) rekomendācija par nodokļu īpatsvaru samazināšanu darbaspēka izmaksās zemu atalgotiem darba ņēmējiem, veicot izaugsmei labvēlīgas pārmaiņas nodokļu jomā, proti, novirzot uzsvaru uz vides, patēriņa un īpašuma nodokļiem un uzlabojot nodokļu iekasēšanu. Turklāt īstenojot nodokļu politikas reformā paredzētos pasākumus, kā arī saglabājoties pozitīvai attīstībai galvenajās Latvijas galvenajās ārējās tirdzniecības partnervalstīs un paātrinoties Eiropas Savienības struktūrfondu līdzekļu ieplūdei, **tiek prognozēta straujāka ekonomiskā izaugsme.**

Tāpat informējam, ka Finanšu ministrija ir uzsākusi darbu pie nākamā vidēja termiņa ietvara likumprojekta un valsts budžeta likumprojekta izstrādes, kas ietver makroekonomisko rādītāju prognožu atjaunošanu, fiskālā scenārija izstrādi kā arī FDL noteikto fiskālo nosacījumu pārbaudi. Uz pašreizējo brīdi Finanšu ministrija ir atjaunojusi makroekonomisko rādītāju prognozes ņemot vērā arī plānoto ietekmi no nodokļu reformas, kas ir arī iesniegtas Padomei.

Makroekonomisko rādītāju prognozes likumprojekta "Par valsts budžetu 2018.gadam" un likumprojekta "Par vidēja termiņa budžeta ietvaru 2018., 2019. un 2020. gadam" sagatavošanai izstrādātas 2017.gada jūlijā, ņemot vērā 2017.gada 1.ceturkšņa iekšzemes kopprodukta (turpmāk - IKP) datus un līdz 2017.gada 10. jūlijam pieejamo īstermiņa makroekonomisko informāciju. Izstrādājot makroekonomisko rādītāju prognozes, Finanšu ministrija ir konsultējusies ar Ekonomikas ministrijas, Latvijas Bankas, Starptautiskā Valūtas fonda (turpmāk - SVF) un EK ekspertiem. Makroekonomisko rādītāju prognozes 10.jūlijā ir saskaņotas ar Latvijas Banku un Ekonomikas ministriju, parakstot vienošanās protokolu, un 13.jūlijā apspriestas telekonferencē ar SVF un EK ekspertiem. Makroekonomisko rādītāju prognozes 15.jūlijā ir prezentētas Padomei.

Makroekonomisko rādītāju prognozes ir balstītas uz EK 2017.gada pavasara prognožu tehniskajiem pieņēmumiem, ņemot vērā aktuālāko informāciju uz jūlija sākumu. Šie pieņēmumi paredz, ka 2017.gadā vidējā naftas cena būs ap 55,50 dolāri par Brent jēlnaftas barelu un 2018.gadā tā – 55,93 dolāri par barelu, savukārt EUR/USD kurss 2017. un 2018.gadā būs 1,06 dolāri par eiro. Makroekonomisko rādītāju prognozes ietver Ministru kabinetā apstiprināto nodokļu reformas pasākumu sagaidāmo ietekmi uz tautsaimniecības attīstību, t.i. 1.tabulā minētie aprēķini ir daļa no kopējā iegūtā rezultāta.

Atbilstoši Finanšu ministrijas prognozēm, Latvijas IKP pieaugums salīdzināmās cenās 2017.gadā būs 3,7% un 2018.gadā – 3,4%. Salīdzinot ar iepriekšējām prognozēm, kas bija izstrādātas 2017.gada februārī Latvijas Stabilitātes programmas 2017.-2020.gadam sagatavošanai, IKP pieauguma prognoze 2017.gadam ir paaugstināta par 0,5 procentpunktiem, bet 2018.gadam nav mainīta. IKP pieauguma prognozes paaugstināšana saistīta ar spēcīgāku ekonomiskās izaugsmes atjaunošanos, pateicoties labvēlīgajai situācijai ārējā vidē un straujākam investīciju aktivitātes pieaugumam, par ko liecināja 2017.gada 1.ceturkšņa IKP dati.

Attiecīgi bezdarba līmeņa prognoze 2017.gadam ir pazemināta par 0,5 procentpunktiem līdz 8,9%, un 2018.gadam – par 0,7 procentpunktiem līdz 8,2%. Vidējās bruto darba samaksas

pieauguma prognoze gan 2017., gan 2018.gadam ir paaugstināta par vienu procentpunktu, - attiecīgi līdz 6,5% un 6,0%, ņemot vērā gan straujāku vidējās darba samaksas pieaugumu 2017.gada sākumā, gan minimālās darba algas paaugstināšanas sagaidāmo ietekmi 2018.gadā.

Inflācijas prognoze 2017. un 2018.gadam ir 2,8%, - attiecīgi par 0,5 procentpunktiem un 0,8 procentpunktiem augstāka nekā iepriekšējās, Latvijas Stabilitātes programmas 2017.-2020.gadam prognozēs. Inflācijas prognozes paaugstināšana saistīta ar straujāku pārtikas cenu kāpumu pasaules tirgū 2017.gada sākumā, kā arī ar plānotajiem nodokļu reformas pasākumiem, kas 2018.gadā paredz akcīzes nodokļa paaugstināšanu naftas produktiem, alkoholiskajiem dzērieniem un tabakas izstrādājumiem.

Finanšu ministrija apliecina, ka sagatavos vidēja termiņa ietvara likumprojektu un valsts budžeta likumprojektu atbilstoši FDL nosacījumiem.

Analizējot Padomes ziņojumu, esam secinājuši, ka Padomes ieskatā iespējamo neatbilstību nosaka fakts, ka nodokļu likumprojekti tiek izskatīti pirms vidējā termiņa budžeta ietvara likumprojekta un valsts budžeta likumprojekta izskatīšanas. Uzskatām, ka šis ir būtisks precedents, kas Padomei būtu rūpīgi jāizvērtē. Finanšu ministrijas skatījumā iepriekšējo gadu prakse, kad nodokļu izmaiņas kļūst zināmas nodokļu maksātājiem tikai gada nogalē, nav akceptējama, jo biznesa videi netiek savlaicīgi nodrošināta prognozējama nodokļu politika. Uz šo aspektu ilgstoši ir norādījuši uzņēmēji un to pārstāvošās organizācijas. Pieņemot, ka nodokļu likumprojektu savlaicīgai izskatīšanai jākļūst par normālu praksi, Finanšu ministrijas skatījumā ir nepieciešams izstrādāt konceptuālu risinājumu attiecībā uz šādu laika grafiku.

Finanšu ministrija ir paredzējusi, ka lielākā daļa jauno izmaiņu stājas spēkā ar 2018.gadu, kas attiecīgi rada nepieciešamību uzsākt tūlītēju normatīvo aktu izmaiņu pielāgošanas mehānismu izveidi, ļaujot nodrošināt administrēšanas funkciju efektīvu darbību, kā arī dodot laiku uzņēmējiem sistēmu pielāgošanai. Vēršam uzmanību, ka pēc Finanšu ministrijas rīcībā esošās informācijas nepieciešamo izmaiņu nodrošināšanai IT sistēmās ir nepieciešams laiks, kas, atkarībā no publiskā iepirkuma veida piemērošanas svārstās no četriem līdz deviņiem mēnešiem.

Plānotā nodokļu reforma ir būtisks elements straujākas Latvijas ekonomiskās izaugsmes nodrošināšanai, kuras pamatā ir konkurētspējīgāks, produktīvāks un godīgāks uzņēmējs, kas rada augstāku pievienoto vērtību, izveido jaunas un labāk apmaksātas darba vietas, tādējādi sekmējot ekonomisko aktivitāti valstī un nodrošinot optimālu valsts budžeta apjomu publisko pakalpojumu nodrošināšanai caur augstākiem nodokļu ieņēmumiem. Sekmīgai nodokļu reformas ieviešanai liela nozīme ir kvalitatīvas analīzes esamībai un kopējas izpratnes veicināšanā par plānotās reformas ietekmi uz Latvijas ekonomiku un publiskajām finansēm. Tādējādi pateicamies Padomei par tās aktīvo lomu nodokļu reformas ietekmes izvērtēšanā un paļaujamies uz turpmāku sekmīgu sadarbību tautsaimniecībai nozīmīgu problēmjaūtājumu risināšanā.

Ministre

D.Reizniece-Ozola

Trupovnieks 67-083-809
Gints.Trupovnieks@fm.gov.lv